

اعلامیه اصول مدارا

در استقبال از روز جهانی مدارا (۱۶ نوامبر)

اعلام و امضا شده توسط کشورهای عضو یونسکو در ۱۶ نوامبر ۱۹۹۰*

کشورهای عضو سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) در بیست و هشتمین نشست کنفرانس عمومی در پاریس از ۲۵ اکتبر تا ۱۶ نوامبر ۱۹۹۰ گرد هم آمدند.

دیباچه

با در نظر داشتن اینکه منشور سازمان ملل متحد بیان می‌دارد: " ما مردمان ملل متحد با تصمیم به محفوظ داشتن نسلهای آینده از بلای جنگ ...، با اعلام مجدد ایمان خود به حقوق اساسی بشر و به حیثیت و ارزش شخصیت انسانی ...، و برای نیل به این هدفها به مدارا کردن و زیستن در حال صلح با یکدیگر با يك روحیه حسن همجواری"،

با یاد آوری اینکه دیباچه منشور یونسکو، تصویب شده در تاریخ ۱۶ نوامبر ۱۹۴۵، بیان می‌دارد که "صلح، اگر که قرار است پایدار بماند، باید بر اساس همبستگی معنوی و عقلانی بشر بنا شود"،

با یادآوری اینکه همچنین اعلامیه جهانی حقوق بشر تاکید می‌دارد که "هر کس حق دارد که از آزادی فکر، وجدان و مذهب بهره مند شود" (ماده ۱۸)، "هر کس حق آزادی عقیده و بیان دارد" (ماده ۱۹)، و آموزش "باید حسن تفاهم، گذشت و احترام به عقاید مخالف و دوستی بین تمام ملل و جمعیت‌های نژادی یا مذهبی را ترویج دهد" (ماده ۲۶)،

با توجه به اسناد بین المللی مربوطه، از جمله:

- «میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی»
- «میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»
- «کنوانسیون بین المللی حذف تمام اشکال تبعیض نژادی»
- «کنوانسیون منع و مجازات کشتار دسته جمعی (نسل کشی)»
- «کنوانسیون حقوق کودک»

- «کنوانسیون مربوط به وضعیت پناهندگان» ۱۹۵۱ و پروتکل ۱۹۶۷ آن و اسناد منطقه ای
- «کنوانسیون حذف هرگونه تبعیض علیه زنان»
- «کنوانسیون ضد شکنجه و رفتار یا مجازات خشن، غیر انسانی یا تحقیر کننده»
- «اعلامیه حذف هرگونه عدم تحمل بر اساس مذهب یا عقیده»
- «بیانیه حقوق افراد متعلق به اقلیتهای ملی نژادی مذهبی و زبانی»
- «اعلامیه راهکارهای حذف تروریسم بین المللی»
- «اعلامیه و برنامه عمل کنفرانس جهانی حقوق بشر» وین
- «اعلامیه و برنامه عمل مصوبه همایش جهانی برای توسعه اجتماعی» کپنهاگ
- «اعلامیه نژاد و تبعیض نژادی» یونسکو
- «کنوانسیون و توصیه‌های علیه تبعیض در آموزش» یونسکو
- با توجه به اهداف «سومین دهه مبارزه با نژادپرستی و تبعیض نژادی»، «دهه جهانی برای آموزش حقوق بشر»، و «دهه بین المللی مردم بومی جهان»،
- با در نظر گرفتن توصیه‌های کنفرانسهای اجتماعی منطقه ای که در چارچوب «سال سازمان ملل متحد برای مدارا» و با توجه به کنفرانس عمومی یونسکو ۲۷C قطعنامه ۵۰۱۴ و نیز نتیجه گیری‌ها و توصیه‌های دیگر کنفرانسها و همایشهای سازمان یافته توسط دولت‌های عضو در برنامه «سال سازمان ملل متحد برای مدارا»،
- با نگرانی از رشد جاری کنشهای ناشکیبایی، خشونت، تروریسم، بیگانه ستیزی، ملیت گرایی تجاوزگرانه، نژادپرستی، یهودی ستیزی، محروم سازی دیگران، به حاشیه راندن و تبعیض نشانه گیری شده علیه اقلیتهای ملی، قومی، مذهبی و زبانی، پناهندگان، کارگران مهاجر، مهاجران و گروه‌های آسیب پذیر جامعه، همچنین کنشهای خشونت و هراساندن که بر علیه افرادی که آزادی عقیده و بیان را بکار می‌گیرند - که همه اینها تحکیم صلح و دموکراسی را در سطح ملی و بین

المللی تهدید کرده و موانع توسعه هستند،

با تاکید بر مسئولیت‌های دولت‌های عضو برای توسعه و تشویق احترام به حقوق بشر و آزادی‌های بنیادی برای همگان، بدون تمایز بر حسب نژاد، جنس، زبان، خاستگاه ملی، مذهب، یا ناتوانی،

پذیرش و اعلان رسمی این اعلامیه اصول مدارا

مصمم به انجام همه راهکارهای قطعی لازم برای ترویج مدارا در جامعه‌های ما، زیرا مدارا تنها يك اصل مورد احترام نیست، بلکه ضرورتی برای صلح و برای رشد اقتصادی و اجتماعی همه مردمان است،
ما اعلام می‌داریم که:

ماده ۱- مفهوم مدارا

۱.۱ مدارا همانا احترام، پذیرفتن و ارج گذاردن به تنوع غنی فرهنگ‌های جهان ما، و شیوه‌های ابراز و راه‌های گوناگون انسان بودن ماست. رشد آن با آگاهی، صراحت، ارتباط، آزادی بیان، وجدان و عقیده انجام می‌شود. مدارا هماهنگی در اختلاف است. این فقط نه يك وظیفه اخلاقی، بلکه همچنین نیاز سیاسی و قانونی است. مدارا آن ویژگی است که صلح را ممکن می‌سازد، و به جایگزینی يك فرهنگ صلح به جای فرهنگ جنگ کمک می‌نماید.

۱.۲ مدارا توافق همگانی نیست، پذیرش امتیاز برای دیگری، گذشتن از امتیازات خود، یا بخشش و گذشت نیست. مدارا، بیش از هر چیز، گرایش ذهنی است که حاصل شناخت حقوق بشر جهانی و آزادی‌های بنیادی دیگران است. در هیچ وضعیتی این نمی‌تواند توجیه گر تخلف از این ارزش‌های بنیادی باشد. مدارا باید توسط افراد، گروه‌ها و دولت‌ها بکار رود.

۱.۳ مدارا مسئولیتی است که حقوق بشر، تکررگرایی (ازجمله تکررگرایی فرهنگی)، دموکراسی و نقش قانون را تایید می‌کند. این شامل رد کردن جزم گرایی، مطلق گرایی بوده و استانداردهای تنظیم شده در سندهای بین المللی حقوق بشر را تایید می‌کند.

۱.۴ روش مدارا، همخوان با احترام برای حقوق بشر بوده و به معنای تحمل بیعدالتی اجتماعی یا کنار گذاشتن یا تضعیف اعتقادات فرد نیست. معنای آن این است که فرد آزاد است که به اعتقادات شخصی خود پایبند بماند و بپذیرد که دیگران به اعتقادات خود پایبند بمانند. این یعنی پذیرفتن این حقیقت که انسان‌ها، که بطور طبیعی از نظر

ظاهر، وضعیت، گفتار، رفتار، و ارزشهای شان متفاوت هستند، این حق را دارند که در صلح زندگی کنند و همچنان که هستند باشند. این همچنین بدین معناست که دیدگاه يك فرد نباید به دیگران تحمیل شود.

ماده ۲ - در سطح دولت

۲.۱ مدارا در سطح دولت مستلزم عادلانه و بیطرف بودن دستگاه‌های قانونگذاری، اجرایی، و قضایی و روند اداری است. این امر همچنین مستلزم آن است که فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی بدون تبعیض در اختیار هر فردی قرار گیرد. محروم سازی و به حاشیه راندن می‌تواند به احساس درماندگی، دشمنی، و تعصب‌گرایی بیانجامد.

۲.۲ به منظور رسیدن به جامعه‌ای با مدارا و تحمل بیشتر، دولت‌ها باید کنوانسیون‌های بین‌المللی حقوق بشر موجود را تصویب کرده، و در صورت لزوم قانون‌های جدیدی طرح کنند که فرصت و رفتار برابر را برای همه گروه‌ها و افراد جامعه تضمین نماید.

۲.۳ برای هماهنگی جهانی ضروری است که افراد، اجتماعات، و ملت‌ها شخصیت چندفرهنگی خانواده بشری را بپذیرند و بدان احترام بگذارند. بدون مدارا، صلح نمی‌تواند وجود داشته باشد، وبدون صلح، توسعه و دموکراسی وجود نخواهد داشت.

۲.۴ ناشکیبایی ممکن است به شکل به حاشیه راندن گروه‌های آسیب پذیر و محروم کردن آنان از مشارکت اجتماعی و اقتصادی، و نیز خشونت و تبعیض علیه آنان باشد. چنانچه در اعلامیه نژاد و تبعیض نژادی تاکید شده است، "همه افراد و گروه‌ها حق دارند که متفاوت باشند." (ماده ۱.۲)

ماده ۳ - ابعاد اجتماعی

۳.۱ در دنیای مدرن، مدارا از هر زمان دیگری ضروری تر است. اکنون دورانی است که با جهانی شدن اقتصاد و نیز با رشد روزافزون تحرک، ارتباطات، جمع‌گرایی و وابستگی متقابل، مهاجرت‌های وسیع و جابجایی جمعیت‌ها، گسترش شهرنشینی و دگرگونی رفتارهای اجتماعی رقم خورده است. از آنجاییکه هر بخشی از جهان با ویژگی تنوع و گوناگونی مشخص می‌شود، ستیزه و ناشکیبایی فزاینده هر منطقه‌ای را بالقوه تهدید می‌کند. این امر محدود به يك کشور نمی‌شود، بلکه يك تهدید جهانی است.

۳.۲ مدارا بین افراد و در خانواده و سطوح اجتماع ضروری است. ترویج مدارا و شکل دادن به گرایش‌های ذهنی پذیرای صراحت، گوش کردن طرفین به همدیگر و همبستگی باید در مدرسه‌ها و دانشگاه‌ها و از طریق آموزش‌های غیررسمی در خانه و در محل کار انجام پذیرد. رسانه‌های جمعی در موقعیتی قرار دارند که نقش سازنده‌ای در فراهم آوردن گفتگو و بحث باز و آزاد ایفا می‌کنند، و می‌توانند ارزش‌های مدارا را اشاعه داده و خطرهای بی تفاوتی نسبت به رشد گروه‌ها و ایدئولوژی‌های ناشکیبا و متعصب را برجسته کنند.

۳.۳ همچنانچه در «اعلامیه نژاد و تعصب نژادی» یونسکو تاکید شده است، راهکارهایی باید بکارگرفته شوند که برابری در کرامت و حقوق برای افراد و گروه‌ها را در هنگام ضرورت تضمین نمایند. با توجه به این امر، توجه ویژه‌ای باید به گروه‌های آسیب پذیر که فاقد امکانات اجتماعی یا اقتصادی مناسب هستند معطوف شود که بتوان حمایت قوانین و راهکارهای جاری اجتماعی را برای آنان بویژه در زمینه مسکن، اشتغال و بهداشت و درمان، فراهم نمود، به اعتبار فرهنگ و ارزش‌های آنها احترام گذارد، و پیشرفت و جامعه پذیری شغلی و اجتماعی آنان، بویژه از طریق آموزش، تسهیل شود.

۳.۴ شبکه‌های ارتباطی و پژوهش‌های علمی مناسب باید برای هماهنگ سازی جامعه جهانی در پاسخگویی به این چالش جهانی سامان گیرد، از جمله عوامل ریشه‌ای و راهکارهای مقابله موثر با آن از طریق دانش‌های اجتماعی بایستی مورد تحلیل قرار گرفته و نیز پژوهش و مشاهده در راستای انجام تولید سیاست و استاندارد گذاری توسط دولت‌های عضو صورت گیرد.

ماده ۴ - آموزش

۴.۱ موثرترین وسیله جلوگیری از عدم تحمل و ناشکیبایی است. اولین گام در آموزش مدارا این است که حقوق مشترک و آزادی‌های مردم به ایشان آموزش داده شود، که این حقوق و آزادی‌ها مورد احترام آنان قرار گرفته و خواست آنان برای حمایت از حقوق و آزادی‌های دیگران فزونی یابد.

۴.۲ آموزش برای مدارا باید به عنوان ضرورتی مبرم در نظر گرفته شود؛ از اینروست که ترویج شیوه‌های آموزش عقلانی و سیستماتیک مدارا به منظور برخورد با عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و مذهبی ایجاد عدم تحمل و ناشکیبایی - یعنی ریشه‌های اصلی خشونت و

محروم سازی دیگران - ضروری است. برنامه‌ها و سیاست‌های آموزشی باید به رشد و گسترش تفاهم، همبستگی و مدارا و شکیبایی در میان افراد و همچنین گروه‌های قومی، اجتماعی، فرهنگی و زبانی و ملت‌ها یاری برساند.

۴.۳ آموزش برای مدارا باید تاثیرات مقابل را که به هراسیدن و محروم سازی دیگران می‌انجامد مورد هدف قرار داده و به جوانان کمک نماید تا توانایی قضاوت مستقل، تفکر نقادانه و استدلال اخلاقی را در خود رشد دهند.

۴.۴ ما تعهد می‌کنیم که برنامه‌های پژوهش دانش اجتماعی و آموزش برای مدارا، حقوق بشر و عدم خشونت را حمایت کرده و انجام دهیم. این به معنای اختصاص دادن توجه ویژه به بهبود امر تربیت آموزگاران، مواد آموزشی، محتوای کتاب‌ها و متون درسی، و دیگر مواد آموزشی از جمله تکنولوژی‌های جدید آموزشی، با هدف آموزش شهروندان مسئول و حساس به حقوق دیگران که نسبت به فرهنگ‌های دیگر دارای برخورد باز بوده و می‌تواند به آزادی ارج گذاشته و کرامت و گوناگونی انسانی را محترم داشته و از تنش‌ها و ستیزه‌ها جلوگیری نموده یا آنها را به شیوه‌های مسالمت آمیز حل و فصل نماید.

ماده ۵ - تعهد عمل

ما خود را متعهد می‌سازیم که مدارا و عدم خشونت را از طریق برنامه‌ها و سازمان‌هایی در زمینه آموزش، دانش، و فرهنگ و ارتباطات رواج دهیم.

ماده ۶ - روز جهانی برای مدارا

به منظور ایجاد آگاهی عمومی، تاکید بر خطرات ناشکیبایی و تعصب و در واکنش با تعهد و عمل مجدد به حمایت از آموزش و ترویج مدارا، ما رسماً روز ۱۶ نوامبر را «روز جهانی برای مدارا» در هر سال اعلان می‌کنیم.

برگردان: سهیلا وحدتی

<http://www.unesco.org/tolerance/declaeng.htm>